

מסכת זבחים

הקדמה

הקדמה:

- א. כל הקרבנות מתחלקות לשני סוגים: 1. קדשים קלים. 2. קדשי קדשים.
- קדשי קדשים: 1. עולה. 2. חטאת. 3. שלמי צבור. 4. אשם.
- קדשים קלים: 1. שלמים. 2. תודה. 3. בכור. 4. מעשר. 5. פסח. 6. איל נזיר.
- ב. בכל קרבן עושים ארבע עבודות: 1. שחיטה. 2. קבלה. 3. הולכה. 4. זריקה.
- ג. שלש מחשבות פוסלות את הקרבנות: 1. מחשבת שינוי השם. 2. מחשבת המקום. 3. מחשבת הזמן.
- מחשבת שינוי השם - ששחט שלא לשמו כגון שהיה חטאת וחשב לשם קרבן אחר.
- מחשבת המקום - ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו או להקטיר ממנו חוץ לעזרה או לאכול ממנו חוץ למקום אכילתו.
- מחשבת הזמן - ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו לאחר זמן זריקתו או להקטיר ממנו לאחר זמן הקטרתו או לאכול ממנו לאחר זמן אכילתו.
- ד. כל המחשב מחשבה שאינה נכונה בקדשים - הרי זה עובר בלא תעשה¹ שנאמר: 'לא יחשבי'².
- ה. האוכל כזית מקרבן שהוא פסול (בין שנפסל במחשבה בין במעשה בין שאירע בו דבר שפסלו) - עובר בלא תעשה שנאמר: 'לא תאכל כל תועבה'³, וחייב מלקות.
- ו. האוכל כזית מקרבן שנתפגל במחשבת הזמן - חייב כרת שנאמר: 'פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא'⁴.
- ז. בשר הזבח לאחר שנסתיים זמן אכילתו נאסר באיסור 'נותר', והאוכלו חייב כרת שנאמר: 'ואוכליו עונו ישא'⁵.
- ח. טמא שאכל בשר קדשים - חייב כרת שנאמר: 'וטמאתו עליו ונכרתה'⁶.

¹ ואינו לוקה מפני שלא עשה מעשה, שאין המחשבה מעשה.

² ויקרא יז, יח

³ דברים יד, ג

⁴ ויקרא ז, ח

⁵ ויקרא יט, כ

⁶ ויקרא ז, כ

מסכת זבחים

פרק א'

מחשבת שינוי השם:

- א. שחט שלא לשמו - יש קרבנות שפסולים ויש שכשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.
- ב. הקרבנות הפסולים: לת"ק - פסח וחטאת, ולר"א - אף האשם.
עוד שלושה דעות בענין:
1. דעת יוסי בן חוני: אף כל הנשחטים לשם פסח וחטאת - פסולים.
 2. דעת שמעון אחי עזריה: אף כל הנשחטים לשם נמוך מהן⁷ - פסולים.
 3. דעת בן עזאי: אף העולה שנשחטה שלא לשמה - פסולה.
- ג. הקרבנות שאינם נפסלים אינם כשרים ולא עולים לבעלים לשם חובה.
- ד. הפסח שנשחט במחשבת שלא לשמו ופסול - דווקא בפסח בזמנו, אבל שלא בזמנו דינו כדין שלמים.
בהגדרת 'זמנו' לענין זה נחלקו רבי יהושע ובין בתירא.
1. דעת רבי יהושע: זמנו להיפסל מבין הערבים.
 2. דעת בן בתירא: זמנו להיפסל משחרית.
- ה. קרבן נפסל במחשבת שלא לשמה באחד מן העבודות: שחיטה, קבלה, זריקה.
ונחלקו תנאים אם מחשבת שלא לשמה פוסלת בהולכה.
1. דעת תנא קמא: מחשבת שלא לשמו פוסלת בהולכה.
 2. דעת רבי שמעון: אין מחשבת שלא לשמה פוסלת בהולכה.
 3. דעת רבי אליעזר: מחשבה שלא לשמה פוסלת רק בהילוך שצריך לו.
- ו. מחשבת שלא לשמה פוסלת אף בחשב שני מחשבות: לשמה ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה.

⁷ הגדרת גבוה ונמוך: קדשי קדשים גבוה מקדשים קלים, שלמים גבוה מבכור ומעשר.

מסכת זבחים

פרק ב'

אנשים וצורות עבודה הפסולים:

א. מקבלה ואילך העבודה כשירה רק בכהן הכשר לעבודה, ויש עובדים ועבודות הפוסלים את העבודה, ואלו הם:

1. זר. 2. אונו. 3. טבול יום. 4. מחוסר בגדים. 5. מחוסר כיפורים. 6. שלא רחץ ידים ורגלים. 7. ערל. 8. טמא. 9. יושב. 10. עומד על גבי כלים. 11. עומד על גבי בהמה. 12. עומד על גבי רגלי חבירו.
13. קבל את הדם ביד שמאל - לתנא קמא: עבודתו פסולה, לרבי שמעון: עבודתו כשרה.
14. קבל את הדם מן הרצפה - פסול.
15. נתן את הדם שלא במקום - פסול. כגון שנתן את הדם:

1. על גבי הכבש. 2. שלא על גבי היסוד. 3. למעלה/למטה. 4. בפנים/בחוץ.

ב. כל הפסולים ששנינו כאן אינם מפגלים בעבודתם הפסולה את הקרבן אלא פוסלים אותו, ואם אכל מבשר הקרבן שנעשה בו אחד מכל הפסולים הללו - אינו חייב כרת.

ג. אם חשב בשעת שחיטה לעשות אחד מאופני הפסול הללו - מחלוקת בפרק ג' משנה ו'.

מחשבת המקום והזמן:

א. העושה אחת מארבע עבודות במחשבה לזרוק את הדם או להקטיר אימורים או לאכול את הבשר חוץ לזמנו - הקרבן פיגול, והאוכל את בשרו - חייב כרת.

ב. העושה אחת מארבע עבודות במחשבה לזרוק או להקטיר או לאכול חוץ למקומו - הקרבן פסול, והאוכל את בשרו - אינו חייב כרת.

ג. מחשבת חוץ לזמנו מפגלת את הקרבן רק אם קרב המתיר כמצוותו ולא נתערב בקרבן לפני כן פסול אחר.

ד. אם לא קרב המתיר - אינו פיגול.

ה. אם כבר נפסל הקרבן מחמת מחשבת חוץ למקומו או מחמת שינוי השם הפוסלת את הקרבן - אינו פיגול.

ו. אם נפסל הקרבן לאחר שנתפגל:

1. דעת תנא קמא: אין הקרבן פיגול אלא פסול.

2. דעת רבי יהודה: הרי זה פיגול, מכיון שבאותה שעה שנתפגל לא היה בו פסול אחר.

ז. מחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו היינו בחשב לאכול דבר שדרכו לאכול בשיעור כזית, או חשב להקטיר דבר שדרכו להקטיר בשיעור כזית.

ח. מחשבה לאכול או להקטיר דבר שאין דרכו לאכול או להקטיר אינו מפגל ואינו פוסל⁸.

ט. מחשבה לאכול או להקטיר בשיעור פחות מכזית אינו מפגל ואינו פוסל, שאין שם אכילה בפחות מכזית.

י. אין אכילה והקטרה מצטרפין לשיעור כזית, אבל מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו מצטרפים לפסול.

יא. העור שתחת האליה, אע"פ שעולה לגבוה נחשב כדבר שדרכו לאכול ולא כדבר שדרכו להקטיר.

⁸ דעת רבי אליעזר בפרק ג' משנה ג' שפוסל אף בשאין דרכו לאכול או להקטיר.

מסכת זבחים

פרק ג'

משנה א'

- א. כל הפסולים ששנינו בתחילת פרק ב' ששחטו - שחיטתם כשירה.
- ב. שחיטה כשירה בזרים, בנשים, בעבדים ובטמאים⁹ בכל קרבן.
- ג. כיון שאלו הפסולים ראויים לשחיטה - מחשבתם הפסולה בשעת שחיטה פוסלת ומפגלת את הקרבן.
- ד. הפסולים שקיבלו - קבלתם פסולה, לפיכך מחשבתם הפסולה בשעת קבלה אינה פוסלת ומפגלת את הקרבן.
- ה. קיבל הפסול ואפילו אם חשב הפסול מחשבת פסול בשעת קבלתו - יחזור כשר ויקבל מדם הנפש.

משנה ב'

- א. קיבל בשמאל או בכלי חול - קבלתו פסולה.
- ב. קבלה שנעשית כתקנה אינה נפסלת אם נתן הדם לאחר קבלה לפסול או לשמאל או לכלי חול או שנשפך הדם לאחר קבלה¹⁰.
- ג. נתינה שלא במקומה - פוסלת את הזבח.
- ד. הפסול שנתן דם שלא במקומו - אינו פוסל את הזבח שהרי נתינתו פסולה, ויחזור הכשר ויקבל מדם הנפש.

משנה ג'

- ה. חשב לאכול או להקטיר דבר שאין דרכו או להקטיר:
 1. דעת תנא קמא: הקרבן כשר¹¹.
 2. דעת רבי אליעזר: הקרבן פסול.
- ו. מחשבה לאכול או להקטיר בשיעור פחות מכזית אינו מפגל ואינו פוסל, שאין שם אכילה בפחות מכזית.
- ז. אין אכילה והקטרה מצטרפין לשיעור כזית.

משנה ד'

- ח. דברים שאין דרכם לאכול: 1. עור. 2. רוטב. 3. קיפה. 4. אלל. 5. עצמות. 6. גידים. 7. טלפים. 8. קרנים.
- ט. האוכל מקרבן שהוא פיגול נותר או טמא - חייב כרת, ודווקא כשאכל דבר שדרכו לאכול.

משנה ה'

- י. אין מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו פוסלת או מפגלת כשחשב לאכול דבר שאינו מגופו של זבח כגון: 1. שליל. 2. שליא. 3. חלב. 4. ביצי תורין.
- יא. האוכל חלב וביצים של פגול נותר וטמא - פטור מכרת, אכל שליל ושליא - חייב כרת.
- יב.

⁹ הטמא שישחט לא יגע בקרבן.

¹⁰ דווקא אם הפסול החזיר את הדם לכשר ולא הוליד.

¹¹ דעת התנא בפרק ב' משנה ג' כדעת תנא קמא.